(Jõune veski, Siku talu ja kiriku all). Puurmani mõisa all on tekkinud, osalt inimese kaevamisel, paisjärv, milles paar väheldast saart. Jõe sügavus on vahelduv, kuid ulatub harva üle 1.5 m (Puurmani mõisa all 3 m) voolu kiirus on (kiriku ja köstrimaja vahel) 0.45 m/sek, jõelang ülemises osas kuni Savi taluni — 23.5 km kohta — 23.4 m ehk 1‰, allpool on lang vahest üksnes 0.03‰. Paise on jõel ainult Jõune ja Puurmani all (ehit. 1890. a., 102 m pikk, 6.4 m kõrge ja lai). Lisajõgedena on nimetatavad Koirula (Kure) oja, Puutsa ja Krõõda oja ning Kaava ja Pikknurme jõgi (60. joon.).

Kaava (ka Kaave) jõgi (pikkus kihelkonna piires 22.6 km, laius 8—12 m, sügavus keskmiselt 0.5—1 m, voolu kiirus Tammiku koolimaja kohal 12 m minutis, lang 28.5 m, s. o. 1.2‰) algab Laiuse kihelkonnast Viruvere soist ja voolab lõunasuunas, väikesi käänakuid Kurukase (ka Kurukse nim.), Kaatvere ja Alaveski juures idasse tehes, Piiroja talu juurest alates Puurmani-Härjanurme maanteega kõrvu, kuni Puurmani mõisa all suubub Pedja jõkke. Kõrged kaldad moodustuvad ainult Kurukase (ka Kurukse nim.), Kaatvere, Rootsiküla ja Puurmani all, mujal lookleb ta madalail sooniitudel ja metsis, ammutades omale sealt vett kraavide ning väikeste soo-ojade näol. Pais on Sadukülas.

Pikknurme jõgi algab Aidu soost ja suubub, 23.5 km pikkuselt kihelkonna lääneserval, laisalt (lang 0.5‰) voolates ja tugevasti silmuskelles, Kirna talu kohal Pedja jõkke. Peaaegu kogu oma ulatuses voolab jõgi läbi madalate soode ja niiskete metsade, mispärast kaldad madalad ja org puudub; ainult Pikknurme küla all, kus jõgi läbib kõrgendiku, on kujunenud uhtlamm-org.

Laeva jõgi (pikkus kihelk. piires 15 km, lang 5.2 m, s. o. 0.35‰, Truusa talu ja veski vahel 13 m lai ja 0.5 m sügav, voolu kiirus 12 m min.), kihelkonna idapiiril, voolab edelasuunas Kensa metsavahist Laeva veskini laias (kohati 0.5 km ja enam) ürgorus, mille uhtlammil ta tugevasti silmuskleb ja hargneb. Paar kilomeetrit allpool Nuretu talusid teeb jõgi, suubunud Emajõe orundisse, käänaku kagusse ja suubub 4 km ülalpool Käreveret Emajõkke. Allpool Laeva veskit on jõgi peaaegu tervelt süvendatud ja õgvendatud. Kaevatud jõge on Kursi kihelk. 7 km, peale selle 8 km Äksi kihelk. osas. Ka ülalpool veskit on jõe süvendamine ja õgvendamine kavatsusel, sest kinnikasvanud jõgi ei suuda Saadjärve ja ümbruse soode vett orulammilt ära juhtida. Pais on Laeval, kus tekkinud suurem veskijärv.

Aasta-aegsed veepinna kõrguse vaheldused on Kursi kihelkonnas eriti tunduvad. Lausik, lõuna poole vähe veerjas maapind, kus puuduvad järved, võimaldab üldiselt aeglaselt voolavaile jõgedele kevadise suurvee kui ka suuremate sadude järel kaugele üle kallaste tõusta. Suuremad uhtalad on Emajõe orund ja eespool-nimetatud jõgede orgude lammid ning soised alad. Jõgede väike voolukiirus on ka põhjuseks, et üle kallaste voolanud vesi tihti väga kaua säilib ja heinatööd takistab.

Põhjavesi, kõva, lubjane, asub kaevudes 3—4 m sügavuses, tõuseb kevaditi aga isegi 0.5 m sügavusele. Allikaid leidub Laeva ja Pedja jõe kallaste all.